

**RAPPORT
ONDERZOEK NAAR DE
KWALITEITSVERBETERING
ISLAMITISCH COLLEGE AMSTERDAM**

School : Islamitisch College Amsterdam
Afdeling(en) : vmbo bbl/kbl/gl/tl, havo, vwo

Plaats : Amsterdam
BRIN-nummer : 27LL

Datum schoolbezoek : 11 juni 2009
Datum vaststelling : 1 oktober 2009

VASTSTELLING RAPPORT

Dit rapport bevat de resultaten van een Onderzoek naar de Kwaliteitsverbetering (OKV) dat de inspectie uitvoerde op 11 juni 2009.

Het rapport is vastgesteld door mw. drs. L.A. Tabak, directeur Toezicht VO op 1 oktober 2009.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	7
2 KWALITEITSPROFIEL.....	9
Het kwaliteitsprofiel van het Islamitisch College Amsterdam.....	9
3 BESCHOUWING	13
4 VERVOLG VAN HET TOEZICHT	23

1 INLEIDING

Het onderzoek naar de kwaliteitsverbetering

Op 11 juni 2009 bezocht de Inspectie van het Onderwijs het Islamitisch College Amsterdam in het kader van een onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (OKV).

Dit onderzoek vond plaats als vervolg op het periodiek kwaliteitsonderzoek (PKO) in april 2006 waarbij de kwaliteit van het onderwijs als zeer zwak is beoordeeld. Dit oordeel was aanleiding om de ontwikkelingen op de school via een traject van geïntensiveerd toezicht nauwgezet te volgen. De inspectie gaat bij haar toezicht uit van het toezichtkader voortgezet onderwijs 2006.

Bij het traject van geïntensiveerd toezicht is ook de directie Rekenschap van de Inspectie van het Onderwijs betrokken.

In de brochure 'Toezichtkader Voortgezet Onderwijs 2006' vindt u achtergrondinformatie over de indicatoren die de inspectie bij haar toezicht in ogenschouw heeft genomen. U kunt deze brochure downloaden van de website van de inspectie: www.onderwijsinspectie.nl.

Bij dit OKV heeft de inspectie onderzoek gedaan naar de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs op de school door na te gaan welke concrete acties de school heeft ondernomen om tot kwaliteitsverbetering te komen. Het gaat er bij dit onderzoek om, te bepalen of de kwaliteit van het onderwijs op de school inmiddels van een aanvaardbaar niveau is.

Tevens heeft de inspectie een onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de administratieve en financiële bedrijfsprocessen, van de financiële planning en control-cyclus en van het opstellen van een beleidsrijke meerjarenbegroting alsmede een worstcasebegroting.

Voor het onderzoek naar de kwaliteitsaspecten uit het Toezichtkader heeft de inspectie de normindicatoren beoordeeld, aangevuld met de indicatoren waarop blijkens het voorafgaande PKO de problemen zich concentreerden. Bij dit OKV heeft de inspectie hierover opnieuw een oordeel uitgesproken. Indien de inspectie daarnaast andere mogelijke tekortkomingen vermoedde, is hiernaar ook onderzoek gedaan.

De indicatoren die in het onderzoek zijn betrokken staan vermeld in het kwaliteitsprofiel van hoofdstuk 2.

Indien de school in het kader van zelfevaluatie over een bepaalde indicator of over een bepaald kwaliteitsaspect voldoende betrouwbare en valide gegevens heeft verzameld kan in overleg tussen school en inspectie besloten worden om de oordelen uit de zelfevaluatie alleen te verifiëren en deze niet zelf opnieuw te onderzoeken. Zo sluit de inspectie niet alleen aan bij de specifieke situatie van de school, maar wordt de school bovendien niet onnodig belast.

Uw school heeft naast de schoolgids en het schoolplan diverse relevante documenten ingestuurd die op uw zelfevaluatie-activiteiten betrekking hebben. Het betrof de volgende documenten:

- Koersdocument 2008-2010
- Evaluatie tevredenheidsonderzoek
- Instrumenten kwaliteitsbewaking
- Vaksectie-reglement
- Actuele documenten betreffende specifieke onderdelen van de schoolontwikkeling
- Financiële administratie.

Deze documenten zijn benut bij de uitvoering van het toezicht; mede hierop heeft de inspectie haar beoordeling van de indicatoren voor kwaliteitszorg en leerstofaanbod kunnen baseren.

De opzet van het onderzoek

Het onderzoek naar de kwaliteitsverbetering bestond uit de volgende activiteiten:

- Analyse van documenten die betrekking hebben op zelfevaluatie-activiteiten van de school en van andere documenten die de school deels voorafgaand aan het schoolbezoek heeft toegestuurd, en deels tijdens het schoolbezoek heeft voorgelegd.
- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn, zoals het risicoprofiel, verslagen van de voortgangsrapportages geïntensiveerd toezicht en de gegevens van de laatste drie opbrengstenkaarten.
- Schoolbezoek
 - gesprekken met de directie
 - gesprekken met leraren
 - gesprek met de zorgcoördinator
 - gesprekken met leerlingen
 - 17 lesbezoeken
 - inzage leerlingendossiers/handelingsplannen.
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met het bestuur en de directie.

De inhoud van het rapport

Het onderzoek naar de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs levert een kwaliteitsprofiel van de school op (hoofdstuk 2). Dit profiel bestaat uit een overzicht van de kwaliteitsaspecten en van de beoordeelde indicatoren. In hoofdstuk 3 wordt een beschouwing gegeven over de geconstateerde kwaliteit en wordt deze onder andere gezien in relatie tot de context of uitgangssituatie van de school.

In hoofdstuk 4 is de uiteindelijke conclusie / het vervolgtoezicht aangegeven en worden, indien noodzakelijk, afspraken vermeld met betrekking tot wettelijke bepalingen waaraan de school niet voldoet.

2 KWALITEITSPROFIEL

Het kwaliteitsprofiel geeft een overzicht van de waarderingen die de inspectie heeft toegekend aan de indicatoren.

In de waardering van de indicatoren is tot uitdrukking gebracht in welke mate de indicatoren bijdragen aan de kwaliteit van het desbetreffende kwaliteitsaspect:

1. draagt niet of nauwelijks bij;
2. draagt onvoldoende bij;
3. draagt voldoende bij;
4. draagt in hoge mate bij;
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten; deze waardering is gegeven indien de school over bepaalde indicatoren geen betrouwbare en valide gegevens beschikbaar heeft).

Het kwaliteitsprofiel van het Islamitisch College Amsterdam

Kwaliteitsaspect: Kwaliteitszorg	1	2	3	4
1.1 De school heeft inzicht in de kenmerken van de leerlingenpopulatie.			●	
1.2 De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen zoals geformuleerd in het schoolplan.			●	
1.3 De school evalueert systematisch de kwaliteit van haar opbrengsten.			●	
1.4 De school evalueert systematisch de kwaliteit van het leren en onderwijzen.		●		
1.5 De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			●	
1.6 De school waarborgt de kwaliteit van leren en onderwijzen.		●		
1.7 De school waarborgt de kwaliteit van het schoolexamen en van andere toetsinstrumenten.		●		
1.8 De school rapporteert inzichtelijk over de gerealiseerde kwaliteit van het onderwijs aan belanghebbenden.		●		
1.9 De school waarborgt de sociale veiligheid voor leerlingen en personeel.			●	
1.10 De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van sociale integratie en actief burgerschap, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit in de samenleving.			●	

Kwaliteitsaspect: Voorwaarden kwaliteitszorg	1	2	3	4
2.1 De school heeft inzicht in de sterke en zwakke punten van de eigen organisatie.			●	
2.2 De schoolleiding stuurt de kwaliteitszorg aan.			●	
2.3 De schoolleiding zorgt voor een professionele schoolcultuur.		●		
2.4 Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders/verzorgers en bestuur betrokken.			●	

Kwaliteitsaspect: Leerstofaanbod	1	2	3	4
3.1 Het leerstofaanbod in de onderbouw voldoet aan de wettelijk vereisten.			●	
3.2 Het leerstofaanbod in de bovenbouw is dekkend voor de examenprogramma's.			●	
3.5 Het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren sluit op elkaar aan.			●	
3.6 Het leerstofaanbod in de verschillende vakken vertoont samenhang.			●	
3.7 Het leerstofaanbod maakt afstemming mogelijk op de onderwijsbehoeften van individuele leerlingen.		●		
3.8 De school met een substantieel percentage taalzwakke leerlingen heeft bij alle vakken een leerstofaanbod dat past bij de talige onderwijsbehoeften van deze leerlingen.		●		

Kwaliteitsaspect: Tijd	1	2	3	4
4.1 De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten.			●	
4.3 De uitval van geplande onderwijsactiviteiten blijft beperkt.			●	
4.4 Het ongeoorloofd verzuim van leerlingen is beperkt.			●	
4.5 De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.			●	

Kwaliteitsaspect: Pedagogisch handelen	1	2	3	4
5.1 De leraren bevorderen het zelfvertrouwen van de leerlingen.			●	
5.3 De leraren zorgen ervoor dat leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en met leraren omgaan.			●	
5.5 De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			●	

Kwaliteitsaspect: Didactisch handelen	1	2	3	4
6.1 De leraren geven de leerlingen zicht op doel, nut en samenhang van de lesactiviteiten			●	
6.2 De leraren leggen duidelijk uit.			●	
6.5 De leraren stimuleren de leerlingen tot denken.			●	
6.6 De leraren geven de leerlingen inhoudelijke feedback			●	
6.8 De leraren bewerkstelligen dat de leerlingen bij de onderwijsactiviteiten betrokken zijn		●		
6.9 De leraren stemmen hun didactisch handelen af op verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen.		●		
6.11 Het taalgebruik van de leraar past bij de taalbehoefte van de leerlingen			●	

Kwaliteitsaspect: Actieve en zelfstandige rol leerlingen	1	2	3	4
7.1 De leerlingen krijgen te maken met activerende werkvormen.		●		
7.3 De leerlingen hebben verantwoordelijkheid voor de organisatie van hun eigen leerproces die past bij hun ontwikkelingsniveau.		●		

Kwaliteitsaspect: Sfeer op school	1	2	3	4
8.3 De ouders zijn betrokken bij de school, door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			●	
8.4 Leerlingen, personeel en ouders/verzorgers ervaren de schoolleiding als ondersteunend en stimulerend voor de sfeer op school			●	
8.5 De school heeft inzicht in de beleving van de sociale veiligheid door leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op de school voordoen.			●	
8.6 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.			●	

Kwaliteitsaspect: Begeleiding	1	2	3	4
9.1 De mentoren stimuleren het welbevinden en de motivatie van de leerlingen.			●	
9.2 De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de ontwikkeling van de leerlingen.			●	

Kwaliteitsaspect: Zorg	1	2	3	4
10.1 De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben			●	
10.2 Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens, bepaalt de school de aard van de zorg die de gesignaleerde leerlingen nodig hebben.			●	
10.3 De school voert de zorg planmatig uit.			●	
10.4 De school gaat de effecten van de zorg na			●	
10.5 De leraren en de zorgfunctionarissen werken effectief samen			●	
10.7 De school zoekt de structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingniveau haar eigen kerntaak overschrijden.			●	

Kwaliteitsaspect: Opbrengsten					
	1	2	3	4	5
11.1 De leerlingen behalen het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.			●		
11.2 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding vmbo-b			●		
11.3 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding vmbo-k		●			
11.4 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding vmbo-g/t		●			
11.5 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding havo			●		
11.6 De leerlingen lopen weinig vertraging op in de opleiding vwo			●		
11.8 De leerlingen van de opleiding vmbo-b behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.			●		
11.9 De leerlingen van de opleiding vmbo-k behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.			●		
11.10 De leerlingen van de opleiding vmbo-g/t behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht		●			
11.11 De leerlingen van de opleiding havo behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht	●				
11.12 De leerlingen van de opleiding vwo behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht					●
11.16 Bij de opleiding vmbo-b zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.			●		
11.17 Bij de opleiding vmbo-k zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen van een aanvaardbaar niveau			●		
11.18 Bij de opleiding vmbo-g/t zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen van een aanvaardbaar niveau		●			
11.17 Bij de opleiding havo zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen van een aanvaardbaar niveau	●				
11.17 Bij de opleiding vwo zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen van een aanvaardbaar niveau					●

Wet- en regelgeving		
	ja	nee
De school heeft de vastgestelde schoolgids aan de inspectie toegestuurd (WVO, artikel 24a).	●	
De school heeft het vastgestelde schoolplan aan de inspectie toegestuurd (WVO, artikel 24).	●	
De onderwijstijd voldoet aan de wettelijke voorschriften (WVO art. 10, lid 2; 10b, lid 2; 10d, lid 2; 10f, lid 3a; 11c, lid 1b; 12, lid 5).	●	

3 BESCHOUWING

Dit hoofdstuk bevat het oordeel van de inspectie over de kwaliteit van het onderwijs op het Islamitisch College Amsterdam en een toelichting op het kwaliteitsprofiel. Daarbij legt de inspectie zo mogelijk verbanden tussen de verschillende onderzochte indicatoren onderling en - voor zover relevant - tussen de indicatoren en de schoolcontext en eerdere inspectieonderzoeken. Indien hierbij geen onderscheid wordt gemaakt per leerweg of onderwijssoort, dan geldt dat de beschreven situatie van toepassing is op alle leerwegen en onderwijssoorten die de school aanbiedt.

Na een algemeen beeld van de kwaliteit van het onderwijs op het Islamitisch College Amsterdam, blikt de inspectie kort terug op het verbetertraject. In de tekst daarna gaat de inspectie in op de oordelen per kwaliteitsaspect.

Algemeen beeld

De school heeft in veel opzichten de kwaliteit van haar onderwijs verbeterd: beoordeelde de inspectie in 2006 nog 70 procent van alle bij het onderzoek betrokken indicatoren uit het toezichtkader als onvoldoende, nu bij dit OKV is dat nog voor 23 procent het geval. Binnen deze indicatoren onderscheidt de inspectie 11 normindicatoren. In 2006 beoordeelde de inspectie 8 normindicatoren als onvoldoende; nu bij dit OKV geldt dit oordeel nog voor 1 normindicator in het vmbo-bbl/kbl, en voor 2 normindicatoren in het vmbo-gl/tl, havo en vwo.

De Inspectie van het Onderwijs komt tot de conclusie dat de inspanningen van de school tot het gewenste resultaat hebben geleid voor de leerwegen vmbo-bbl en vmbo-kbl: de opbrengsten en de kwaliteit van het onderwijsleerproces zijn hier voldoende. Dit geldt niet voor het vmbo-tl, havo en vwo. Voor het vmbo-tl is er een gunstig perspectief: de verbetering van het onderwijsleerproces is hier zichtbaar in recentelijk verbeterde opbrengsten (opbrengstenkaart 2009). Voor het havo en vwo ziet de inspectie onder de huidige omstandigheden geen kansen op een tijdige verbetering van de opbrengsten vanwege de aanhoudend onvoldoende opbrengsten binnen het havo, het ontbreken van voldoende opbrengstgegevens binnen het vwo, het ontbreken van voldoende differentiatie binnen het onderwijsleerproces en vanwege het geringe aantal leerlingen in het havo en vwo. Sedert de school het oordeel zeer zwak kreeg is het leerlingenaantal zozeer afgenomen dat dit nu onder de opheffingsnorm verkeert (ex artikel 107 Wet op het voortgezet onderwijs).

Ten aanzien van de financiële bedrijfsvoering voldoet de school inmiddels aan belangrijke voorwaarden: de werking van de administratieve en financiële bedrijfsprocessen en de financiële planning en control cyclus zijn in orde. Ook beschikt de school over een meerjarenbegroting. Daarentegen ontbreekt een worstcase begroting. Ook ontbreekt een vertaling van de meerjarenbegroting naar het niveau van de afzonderlijke afdelingen van de school (vmbo-bbl/kbl/gl/tl, havo en vwo) met een formulering van de strategische beleidskeuzes voor de korte, de middellange en de lange termijn.

Het positieve inhoudelijke ontwikkelingsproces dat de inspectie binnen de school waarneemt, dient op een stabiele basis, binnen duidelijke kaders en met een helder perspectief te worden voortgezet. Voorwaarden daarvoor vormen de continuïteit in aansturing door de schoolleiding en een bevoegd gezag dat bestuurlijk daadkrachtig is en juiste keuzes maakt.

Korte terugblik op het verbetertraject van de afgelopen jaren

Tijdens het periodiek kwaliteitsonderzoek op 11 en 13 april 2006 heeft de inspectie vastgesteld dat het Islamitisch College Amsterdam een zeer zwakke school was. Omdat de school in 2001 is gesticht, was er in 2006 nog geen zicht op meerjaren-opbrengsten mogelijk. Voor zover er destijds opbrengsten konden worden vastgesteld, waren die onvoldoende. Het betrof de opbrengsten van het vmbo op de opbrengstenkaart van 2006. De aanduiding 'zeer zwak' was daarom met name gebaseerd op het oordeel 'onvoldoende' voor een groot aantal indicatoren van de volgende kwaliteitsaspecten:

- Kwaliteitszorg
- Leerstofaanbod
- Onderwijstijd
- Onderwijsleerproces
- Zorg en begeleiding.

Het oordeel 'zeer zwak' is formeel vastgesteld in het inspectierapport van 16 oktober 2006. Op dat moment startte de inspectie haar geïntensiveerde toezicht. Onderdeel hiervan vormde ook een onderzoek naar de financiële bedrijfsvoering. Tijdens dit traject heeft de inspectie op 21 maart 2007, 7 en 8 november 2007, 29 mei 2008 en 20 november 2008 in voortgangsonderzoeken zicht gekregen op de voortgang in de ontwikkelingen. De bevindingen zijn vastgelegd in de respectieve verslagen van de voortgangsonderzoeken. Uit het laatste verslag (vastgesteld op 3 februari 2009) blijkt dat de school op dat moment de meeste prestatieafspraken was nagekomen.

In 2006 is een nieuwe zorgcoördinator benoemd en in 2007 een nieuwe sectordirecteur vmbo. In oktober 2008 nam de rector ontslag en werd een rector ad interim benoemd. Op dit moment (juni 2009) loopt de sollicitatieprocedure voor een nieuwe rector.

Een ernstig probleem vormt het teruglopen van het leerlingenaantal: van 804 in 2005 naar 527 in dit schooljaar. Het vmbo telt dit schooljaar 334 leerlingen, het havo/vwo 193 leerlingen, waarbij het aantal leerlingen in de leerjaren 1-3 voor het vwo in totaal 18, en voor het havo 51 bedraagt.

Voor het schooljaar 2009-2010 laat de aanmelding van leerlingen over de hele breedte van de school overigens een groei van 50 procent zien ten opzichte van het jaar daarvoor.

Het schoolgebouw is in goede staat al is het nu veel te groot voor het huidige aantal leerlingen.

Toelichting op de oordelen in het toezichtkader

Tijdens het periodiek kwaliteitsonderzoek op 11 en 13 april 2006 is voor de meeste indicatoren uit het toezichtkader het oordeel 'onvoldoende' gegeven. De inspectie is nagegaan of er bij de toen als voldoende beoordeelde indicatoren achteruitgang in kwaliteit valt te constateren. Dit blijkt niet het geval te zijn.

In de toelichting die hieronder volgt, beperkt de inspectie daarom de onderbouwing van haar oordeel tot de indicatoren die in april 2006 als onvoldoende werden beoordeeld.

Opbrengsten

De inspectie beoordeelt het gemiddelde resultaat van de opbrengsten gemeten over de afgelopen drie jaren voor het vmbo-bbl en kbl als voldoende. Het verschil tussen het gemiddeld cijfer voor het schoolexamen en dat voor het centraal examen is hier gering.

Voor het vmbo-gl/tl is het gemiddelde resultaat van de opbrengsten gemeten over de afgelopen drie jaren onvoldoende; het verschil tussen het gemiddeld cijfer voor het schoolexamen en dat voor het centraal examen is groot. Wel is er positieve ontwikkeling zichtbaar: de opbrengsten van vmbo-gl/tl zijn in het laatst gemeten jaar (examen 2008) duidelijk verbeterd.

Voor het havo zijn met name de examenresultaten slecht en is het verschil tussen het gemiddeld cijfer voor het schoolexamen en dat voor het centraal examen zeer groot. Hier is geen verbetering zichtbaar.

Voor het vwo zijn vanwege de kleine aantallen vwo-leerlingen op het Islamitisch College Amsterdam beperkte gegevens over de opbrengsten beschikbaar. Het gemiddeld cijfer voor het centraal examen is alleen op de opbrengstenkaart van 2009 vastgesteld: het is zeer onvoldoende.

Kwaliteitszorg

Door structurele contacten met de toeleverende basisscholen, door een toelatingsprocedure die voorziet in niveaubepaling (voor taal Diataal) en zo nodig nader onderzoek, en door de Citotoetsen (VAS) in de eerste twee leerjaren heeft de school voldoende zicht op de kenmerken van haar leerlingen. In het schoolplan en identiteitsdocument beschrijft de school haar visie op de wijze van leren en onderwijzen en geeft zij aan hoe zij deze wil realiseren.

De school heeft veel aandacht gegeven aan het inzichtelijk maken van de opbrengstgegevens: zij beschikt nu over door-, op- en afstroomgegevens en cijferanalyses. De teamleiders bespreken deze gegevens in hun team en maken zo nodig verbeterafspraken met de vaksecties of met individuele leraren.

Er is nu ook een start gemaakt met het evalueren van de kwaliteit van leren en onderwijzen. Door lesobservaties met kijkwijzers voor een goede les, zelfevaluaties van leraren, leerlingenenquête's en professionele gesprekken tussen teamleiders en leraren probeert de school zicht te krijgen op de kwaliteit van haar onderwijsproces. Dit evalueren heeft zich nog onvoldoende systematisch kunnen ontwikkelen; daarvoor zijn continuering, verdere uitbouw en rapportages over bevindingen nodig.

De school werkt op planmatige wijze aan haar verbeteringen. Dit is met name zichtbaar in de verbetering van de zorg, de opbrengstenanalyses en het werken met een didactisch model (GIP) door alle leraren.

Met het opstellen van een vaksectie-reglement en vakwerkplannen, het initiëren van integraal personeelsbeleid (met aandacht voor bekwaamheidsdossier en nascholing) en de deelname aan de kwaliteitsmonitor schoolexamens heeft de school een begin gemaakt met het borgen van de kwaliteit van het onderwijsproces en de toetsing. De borging van de vereiste vakkennis in de bovenbouw havo/vwo verdient bijzondere aandacht omdat het percentage leraren zonder eerstegraadsbevoegdheid aanzienlijk is. Gezien het prille stadium van de systematiek die de borging moet garanderen, beoordeelt de inspectie het borgen nog als onvoldoende. De systematiek moet nu worden verbreed en vastgelegd, waardoor het borgen een stabiele plaats binnen de school krijgt.

Nu de school meer zicht op haar opbrengsten krijgt, kan zij daarover ook inzichtelijker rapporteren. Dit gebeurt tot nu toe echter nog onvoldoende (zie hieromtrent bijvoorbeeld artikel 24a, lid 1a Wet op het voortgezet onderwijs en de richtlijnen voor het Jaarverslag).

Door maatregelen die vastgelegd zijn in het document over de veiligheid op school, het anti-pest-protocol en afspraken over veiligheid op Amsterdams niveau (VIOS) waarborgt de school de sociale veiligheid van leerlingen en personeel.

Uit de toegestuurde documenten en uit de gesprekken met leraren blijkt dat de schoolleiding de kwaliteitszorg voldoende aanstuurt. Er is nu ook voorzien in een medezeggenschapsraad zoals bedoeld door de wet. Via teamoverleg, maandelijkse gesprekken met leerlingen (klassevertegenwoordigers), medezeggenschapsraad-overleg en ouderraadsvergaderingen worden personeel, leerlingen en ouders bij de zorg voor kwaliteit betrokken. De verantwoording van de wijze waarop deze geledingen worden betrokken, moet de schoolleiding explicieter maken. Dat kan ertoe leiden dat de schoolcultuur een professioneler karakter krijgt. De ontwikkeling naar een grotere professionaliteit is ingezet. Dit blijkt uit de totstandkoming van documenten zoals de vakwerkplannen en de vaksectie-reglementen, en uit de voornemens betreffende het personeelsbeleid (afspraken over nascholing, de opbouw van bekwaamheidsdossiers, het vastleggen van de gesprekscyclus). De schoolleiding beoogt hiermee op korte termijn een professionele schoolcultuur te creëren.

Leerstofaanbod

Binnen het leerstofaanbod is nu een doorgaande lijn aangebracht op basis van meerjarige curricula binnen de methoden, vakwerkplannen en de uitwerking van de leerstof in studiewijzers. In de vakwerkplannen is verplicht aandacht voor de samenhang tussen vakken (met algemene vaardigheidsdoelen en vakoverstijgende afspraken, zoals binnen de leerdomeinen van klas 1 en 2). Samenhang komt ook in projectweken en maatschappelijke stages aan bod.

Het leerstofaanbod biedt in structurele zin nog onvoldoende mogelijkheden voor afstemming op de onderwijsbehoeften van individuele leerlingen. Wel is er remedial teaching taal voor individuele leerlingen en zijn er huiswerkklassen. Maar voor klassen die heterogeen zijn samengesteld dient het aanbod breder te voorzien in mogelijkheden tot differentiatie. Dit geldt zeker voor het talige aanbod. De school heeft recentelijk een document voor taalbeleid opgesteld. De uitvoering hiervan moet voorzien in taalondersteuning en taalstimulering binnen alle vakken. Op dit moment maakt de aandacht voor taalontwikkeling echter nog onvoldoende structureel deel uit van het onderwijsleerproces. De vaksecties hebben de opdracht om het taalbeleid conform het taalbeleidsplan te implementeren. Vanaf mei 2009 stuurt een werkgroep taalbeleid dit proces aan.

Het aanbod van activiteiten gericht op burgerschap en sociale integratie beoordeelt de inspectie als voldoende. Zij baseert zich hiervoor op relevante documenten en programma's van de school en de toelichting van de leerlingen op basis van hun ervaringen.

Leertijd

De geprogrammeerde onderwijstijd op het Islamitisch College Amsterdam voldoet aan de eisen van de wet. Vanwege de soms grote afstanden die leerlingen binnen het gebouw moeten afleggen ontstaat er bij leswisseling vaak tijdverlies; de inspectie vraagt hiervoor meer aandacht. Aangezien het ziekteverzuim groot is (15 procent), krijgen leerlingen regelmatig te maken met vervangende leraren. Het werken met studiewijzers moet voorkomen dat het leerproces van de leerlingen bij vervanging stil valt. Zowel voor het realiseren van het lesrooster als voor de continuïteit van de instructie is het grote ziekteverzuim een probleem. De school registreert overigens alle lesuitval en beschikt over periodieke overzichten van het aantal uitgevallen lessen. Ook het ongeoorloofd verzuim van leerlingen houdt de school consequent bij; dit verzuim is beperkt. De school heeft een verzuimprotocol opgesteld, beschikt over een verzuimcoördinator en kent een goede samenwerking met de leerplichtambtenaar.

Pedagogisch-didactisch handelen

Tijdens 17 lesobservaties heeft de inspectie de kwaliteit van het pedagogisch-didactisch handelen beoordeeld.

In de lessen is in voldoende mate sprake van respectvol gedrag; de leerlingen voelen zich in het algemeen veilig.

Kenmerkend voor de didactische werkwijze bij de algemene vakken (de inspectie laat hier nu de beroepsgerichte vakken in het vmbo-bbl/kbl buiten beschouwing) is de sterke centrale aansturing door de leraar en het doorgaans aanspreken van de klas op één niveau (er is nauwelijks sprake van geplande differentiatie, hoewel het om heterogene groepen gaat). Daarmee hangt samen de afwachtende houding die de leerlingen aannemen. In relatief veel lessen (5 van de 17) werden leerlingen onvoldoende intellectueel uitgedaagd. Mede daardoor toonden leerlingen zich onvoldoende gemotiveerd. Het gebrek aan uitdaging hangt ook samen met een gebrek aan activerende werkvormen (samenwerken, gerichte discussies, onderzoekjes doen, interviews houden, presentaties, simulaties). De lessen volgen te vaak een zelfde patroon waardoor de lesdag voor de leerlingen voorspelbaar en saai wordt. Te weinig komen er 'spannende' leermomenten voor. Hoewel er studiewijzers beschikbaar zijn, vormen deze geen middel om leerlingen op hun verantwoordelijkheid voor de organisatie van hun leerproces aan te spreken.

De inspectie beoordeelt daarom de actieve betrokkenheid van de leerlingen als onvoldoende. Omdat de lessen in de beroepsgerichte vakken in het vmbo-bbl en kbl in dit opzicht positieve compensatie bieden, geldt dit oordeel alleen voor het vmbo-gl/tl, havo en vwo.

Op basis van handelingsplannen en registraties in het leerlingvolgsysteem hebben leraren inzage in achtergronden, leerproblemen en capaciteiten van leerlingen. Deze kennis veronderstelt dat leraren hun didactisch handelen afstemmen op de verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen. Dit is volgens de observaties van de inspectie nog onvoldoende structureel het geval. Het is sterk afhankelijk van de mogelijkheden die de methode biedt en van de eigen capaciteiten in klasmanagement van de leraar.

Schoolklimaat en veiligheid

De school gaat de beleving van de veiligheid bij leerlingen en personeelsleden na door gerichte bevraging. Vanwege signalen over sociaal onveilige situaties in het verleden is dit een gevoelig onderwerp. Uit gesprekken met leerlingen en leraren concludeert de inspectie dat het gevoel van veiligheid de afgelopen twee jaren is toegenomen. Men ervaart hierin nu geen probleem.

Op basis van een anti-pest-protocol probeert de school het pesten tegen te gaan. Er bereikten de inspectie geen signalen over ernstig pestgedrag en incidenten. De school houdt een incidentenregistratie bij; naar eigen zeggen moet dit consequenter geschieden.

De school heeft in november 2007 de ouders bevraagd naar hun tevredenheid over de school. Dit heeft onder meer geleid tot het stimuleren van ouderbetrokkenheid. De ouderraad functioneert actief en werkt systematisch aan de hand van agenda's en verslaglegging; zij wordt hierbij ondersteund door de schoolleiding.

Zorg en begeleiding

De school heeft de voorwaarden voor het bieden van zorg en begeleiding verbeterd. Het zorgplan biedt hiervoor de structuur. Sedert 2006 stuurt een zorgcoördinator de zorg en begeleiding aan.

Het functioneren van de mentoren is gebaseerd op afspraken over de taakuitoefening. De controle op de uitvoering daarvan vindt in teamoverleggen en individuele werkbesprekingen plaats. De teamleider overlegt met de mentor over specifieke vormen van zorg voor de (individuele) leerlingen en bezoekt lessen in verband met het uitvoeren van het handelingsplan. Alle acties in het kader van zorg en begeleiding worden vastgelegd in het digitale leerlingvolgsysteem. Eenmaal in de vier weken vinden er leerlingbesprekingen per klas plaats; hieraan nemen deel: de mentor, de leraren, de teamleider en de zorgcoördinator.

Door bij de aanmelding van leerlingen de Diataal-toets af te nemen en zo nodig een aanvullend onderzoek te doen kan de school de startsituatie van elke leerling in kaart brengen; daardoor is het mogelijk van meet af aan de aard van de zorg te bepalen die elke leerling nodig heeft. De voortgang van de leerling wordt gevolgd met behulp van Cito-toetsen (VAS). Er is ruimte voor remediale hulp bij taal voor individuele leerlingen; voor wiskundige problemen is er de huiswerkklas. Op zaterdag en zondag is er hulp voor bovenbouwleerlingen (verzorgd door studenten van de universiteit van Delft).

Voor leerlingen met faalangst doet de school een beroep op externen; zo is er ook voorzien in sociale vaardigheidstraining. De school hanteert weliswaar het dyslexieprotocol VO, maar moet voor testen een beroep doen op externe

deskundigheid. De taalachterstanden van veel leerlingen belemmeren overigens het zicht op dyslexie; hiervoor dient de school een strikter signaleringssysteem te ontwikkelen.

Met het doel de zorg verder te professionaliseren richt de school in augustus een intern zorgteam in. De school beschikt reeds over een ZAT-team met externe deskundigen (met bijeenkomsten eenmaal per 4 weken).

Tweemaal per jaar evalueert de zorgcoördinator met de schoolleiding de effecten van de zorg. In februari 2009 vond een audit voor de zorg plaats; deze werd uitgevoerd door collega-zorgcoördinatoren binnen het samenwerkingsverband.

Toelichting op het oordeel over de financiële bedrijfsvoering

Ten aanzien van het onderwerp financiële meerjarenraming/worstcase scenario is eerder een aantal prestatieafspraken gemaakt, dat in vier onderdelen uiteenvalt:

1. de werking van de administratieve en financiële bedrijfsprocessen;
2. de financiële planning en control cyclus;
3. het opstellen van een beleidsrijke meerjarenbegroting alsmede een worstcase begroting;
4. het vertalen van de meerjarenbegroting naar het niveau van de afzonderlijke afdelingen van de school (vmbo-bbl/kbl/gl/tl, havo, vwo) en het op basis hiervan formuleren van de strategische beleidskeuzes voor de korte, de middellange en de lange termijn.

Conclusie ad 1: de school voldoet aan de prestatieafpraak betreffende de werking van de administratieve en financiële bedrijfsprocessen.

Ten aanzien van het **kasverkeer** geconstateerd dat de kasprocedure, evenals in de voorgaande perioden in voldoende mate wordt nageleefd. Ten aanzien van het **inkoopproces** vastgesteld dat de opgesteld procedure wordt nageleefd. Voor dit schooljaar worden alle voorgenomen bestellingen voorgelegd aan de ad-interim rector. Met ingang van het nieuwe schooljaar wordt er een verplichtingenadministratie ingevoerd met (decentrale) budgetverantwoordelijkheid.

Conclusie ad 2: de school voldoet aan de prestatieafpraak betreffende de financiële planning en control cyclus.

De opgestelde meerjarenbegroting bevat een technische doorrekening van de effecten van een veronderstelde ontwikkeling van de leerlingaantallen. Op sectieniveau is een begroting van de baten 2009 opgesteld. Een begrotingoverzicht en een realisatieoverzicht van de lasten op sectieniveau is nog niet opgesteld.

De managementrapportage over de eerste vijf maanden van 2009 geeft een goed inzicht in de financiële positie van de Stichting Islamitisch Voortgezet Onderwijs Amsterdam en omstreken.

De uitputting van de opgestelde begroting beweegt zich grotendeels binnen de gestelde kaders.

Er zijn maatregelen genomen om te komen tot een forse reductie van het personeel. Uit deze stukken blijkt o.a. dat circa 22 personen hun betrekking verliezen bij het Islamitisch College Amsterdam. De extra kosten van deze ontslagen zijn voor het kalenderjaar 2009 geraamd op circa 255.000 euro. De

hoogte van een ontslagvergoeding is vastgelegd in het document 'Sociaal plan ICA' of in individuele regelingen. Of in beide?"

Als de voorgenomen ontslagen doorgevoerd zijn dan heeft dit tot gevolg dat er per kalenderjaar 2010 een positief resultaat op de exploitatie van het personeel geboekt kan worden van circa 64.500 euro. Eén en ander valt of staat wel met een realisatie van geprognoseerde leerlingaantal van 439 leerlingen voor het schooljaar 2009-2010.

Voor 2009 en 2010 is de jaarlijkse bijdrage voor het leerplusarrangement 442.000 per jaar. Deze middelen zijn onmisbaar voor het Islamitisch College Amsterdam, het wegvallen van deze bijdragen zou een continuïteitsrisico opleveren voor de school.

Conclusie ad 3: de school voldoet aan de prestatieafspraken betreffende het opstellen van een beleidsrijke meerjarenbegroting, maar niet aan de afspraak betreffende het opstellen van een worstcase begroting.

Er is een document 'Doorkijkbegroting 2009 en 2010' opgesteld. Het document is opgesteld waarbij rekening is gehouden met een instroom van circa 95 leerlingen per jaar. In dit document is ook rekening gehouden met een huuropbrengst van circa 50.000 euro per jaar. De verhuur van een gedeelte van de school zou de mondelinge toestemming hebben van de wethouder voor onderwijs van Amsterdam. Een schriftelijke toestemming om het gebouw onder te verhuren van de gemeente Amsterdam is niet afgegeven.

De meerjarenbegroting is opgesteld vanuit de continuïteitsgedachte waarbij uitgegaan wordt dat de school in de huidige vorm kan blijven bestaan. Het is duidelijk dat er nu een beleidskeuze gemaakt moet worden in welke vorm de scholengemeenschap door wil gaan. Een worstcasescenario waarin het opheffen van een aantal afdelingen binnen de scholengemeenschap is uitgewerkt ontbreekt. Dit is zeker van belang nu er een dreiging is van sluiting van de school vanwege de opheffingsnormen die gesteld zijn bij de wet (artikel 107 WVO).

Conclusie ad 4: de school voldoet niet aan de prestatieafspraken betreffende het vertalen van de meerjarenbegroting naar het niveau van de afzonderlijke afdelingen van de school (vmbo-bbl/kbl/gl/tl, havo en vwo) en het op basis hiervan formuleren van de strategische beleidskeuzes voor de korte, de middellange en de lange termijn.

Het Islamitisch College Amsterdam heeft de Inspectie van het Onderwijs niet tijdig voorzien van een document meerjarenbegroting naar het niveau van de afzonderlijke afdelingen van de school. Inmiddels zijn de stukken ter beschikking gesteld.

Op basis van de geprognosticeerde leerlingenaantallen is er een meerjarenbudget materieel en personeel opgesteld voor het jaar 2009. Realisatiecijfers van de begrote budgetten zijn niet opgesteld. Door het ontbreken van een confrontatie van de gerealiseerde kosten met de begrote budgetten op sectieniveau is niet voldaan aan de prestatieafspraken.

In het door de Stichting Islamitisch Voortgezet Onderwijs Amsterdam en omstreken opgestelde document Financieel meerjarenbeeld zijn de kengetallen Solvabiliteit, Liquiditeit en Weerstandsvermogen opgenomen.

Geconstateerd is dat het weerstandsvermogen van 5,4% en een solvabiliteit van 16% onvoldoende zijn.

De bandbreedte voor een middel of gemiddeld weerstandsvermogen ligt volgens het ministerie van OCW voor een VO-school tussen de 10 procent en 40 procent.

4 VERVOLG VAN HET TOEZICHT

Bij dit OKV heeft de inspectie ook een onderzoek gedaan naar de naleving van een aantal wettelijke voorschriften. Dit onderzoek betrof de wettelijke voorschriften over de geplande onderwijstijd en over een door het bevoegd gezag vastgestelde schoolgids en schoolplan.

Op basis van dit onderzoek concludeert de inspectie dat het Islamitisch College Amsterdam aan deze wettelijke bepalingen voldoet.

De bevindingen van dit OKV leiden tot de volgende conclusie over het vervolg van het toezicht op het Islamitisch College Amsterdam:

Het toezicht op de financiële bedrijfsvoering blijft gecontinueerd op het huidige geïntensiverde niveau met betrekking tot de prestatieafspraken over de worstcasebegroting en over het vertalen van de meerjarenbegroting naar het niveau van de afzonderlijke afdelingen van de school (vmbo-bbl/kbl/gl/tl, havo en vwo) en het op basis hiervan formuleren van de strategische beleidskeuzes voor de korte, de middellange en de lange termijn.

De kwaliteit van het onderwijs op het Islamitisch College Amsterdam is voor het vmbo-bbl en kbl op een aanvaardbaar niveau gebracht en vraagt geen aanpassing van het toezicht meer. De opbrengsten zijn voldoende en van de indicatoren uit het toezichtkader beoordeelt de inspectie voor het vmbo-bbl/kbl één normindicator (3.8) als onvoldoende. De inspectie stelt voor zowel de basisberoeps- als de kaderberoepsgerichte leerweg van deze school een basisarrangement (kwaliteit en naleving) vast.

De kwaliteit van het vmbo-gl/tl is nog steeds zeer zwak: de opbrengsten zijn onvoldoende en de kwaliteit van het onderwijsleerproces is onvoldoende omdat twee normindicatoren (3.8 en 7.1) in samenhang met andere belangrijke indicatoren van het onderwijsleerproces onvoldoende zijn. Gezien de recente verbeteringen in de opbrengsten (zie opbrengsten voor 2008 op opbrengstenkaart 2009) en de vele verbeteringen die de school heeft gerealiseerd in voorwaardelijke zin acht de inspectie voortzetting van het traject van geïntensiveerd toezicht zinvol. De verwachting is reëel dat de school bij continuering van haar huidige verbeterproces de kwaliteit van haar taalbeleid en didactisch handelen binnen een jaar op voldoende niveau zal brengen. Daarom stelt de inspectie voor het vmbo-gl/tl een aangepast arrangement zeer zwak (kwaliteit) voor de duur van ten hoogste een jaar vast.

De kwaliteit van het havo en vwo is nog steeds zeer zwak: de opbrengsten zijn onvoldoende (havo) of deels onvoldoende en deels niet vast te stellen (vwo) en de kwaliteit van het onderwijsleerproces is onvoldoende omdat twee normindicatoren (3.8 en 7.1) in samenhang met andere belangrijke indicatoren van het onderwijsleerproces onvoldoende zijn. Voor havo en vwo ziet de inspectie geen kansen meer in het continueren van het traject van geïntensiveerd toezicht.

Het niveau van de opbrengsten is hier blijvend laag en de aantallen leerlingen zo klein dat een realistische toekomst voor havo en vwo uitgesloten lijkt. Daarom meldt de inspectie aan de minister dat zij geen vertrouwen meer heeft in de toekomstmogelijkheden van de afdelingen havo en vwo onder de huidige omstandigheden van het Islamitisch College Amsterdam.